

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Протокол засідання
Приймальної комісії ТНЕУ
№ 2 від "20" січня 2020 р.

ПРОГРАМА

*проведення вступного випробування
з «Основ правознавства»
для претендентів на здобуття освітньо-професійного ступеня
«Фаховий молодший бакалавр»*

Голова предметної екзаменаційної комісії

Кравчук М. Ю.

Відповідальний секретар ПК ТНЕУ

Шашкевич О. Л.

Тернопіль 2020

1. Теорія держави і права

Держава. Поняття та основні ознаки держави. Основні теорії походження держави. Поняття функцій держави та їх класифікація. Поняття форми держави. Класифікація держав за їх формою. Основні форми правління. Поняття, ознаки та види монархій та республік. Форми державного устрою. Поняття та ознаки унітарної держави, федерації, конфедерації та імперії. Державні (політичні) режими. Ознаки демократії. Поняття та ознаки правової держави.

Право та законодавство. Поняття та види соціальних норм. Співвідношення права та моралі. Поняття та ознаки права, роль права у регулюванні суспільних відносин. Функції та принципи права. Джерела (форми) права. Поняття системи права. Галузі, інститути та норми права. Поняття та види норм права. Поняття та види нормативно-правових актів. Співвідношення права та закону. Види підзаконних актів. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів. Правові відносини: поняття та види. Правопорушення: ознаки, види. Юридична відповідальність: зміст, призначення, види.

2. Основні засади конституційного ладу України

Основи конституційного права України. Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. Референдум 1 грудня 1991 року. Правонаступництво України. Основні етапи конституційного процесу в Україні 1991-1996 рр. Конституція України – Основний закон держави.

Громадянство. Поняття громадянства та підданства. Біпатриди та апатриди. Порядок та підстави набуття громадянства України. Порядок та підстави припинення громадянства України. Правовий статус іноземця та осіб без громадянства в Україні.

Права, свободи і обов'язки людини і громадянина. Система конституційних прав людини в Україні. Поняття невід'ємних прав людини. Сучасні міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини.

Особисті права людини і громадянина. Право людини на життя; повагу до її гідності, свободу та особисту недоторканість. Принцип презумпції невинуватості і право на судовий захист. Недоторканість житла. Таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання. Поняття свободи світогляду і віросповідання. Поняття свободи думки і слова. Право на інформацію.

Політичні права. Право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації. Види об'єднань громадян в Україні. Право громадян на проведення зборів, мітингів, походів та демонстрацій та його юридичні гарантії. Право на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Соціальні, економічні та культурні права людини і громадянина. Конституційне закріплення права на освіту. Конституційне закріплення права на достатній життєвий рівень. Право на працю. Юридичні гарантії конституційного права на охорону здоров'я. Конституційне закріплення права на житло. Конституційний захист сім'ї, материнства та дитинства. Конвенція про права дитини.

Конституційні обов'язки громадян України. Порядок призову на військову службу та її проходження. Відстрочка від призову. Альтернативна (невійськова) служба.

Вибори і референдум. Безпосередня та представницька демократія та їх основні форми. Поняття референдуму. Порядок призначення Всеукраїнського референдуму. Види виборчих систем.

Система органів державної влади в Україні. Принцип поділу державної влади в Україні. Органи державної влади в Україні. Органи місцевого самоврядування. Правовий статус і повноваження Верховної Ради України. Правовий статус народного депутата. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Рахункова палата.

Правовий статус Президента України та його повноваження. Порядок обрання, підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Рада національної безпеки і оборони України.

Правовий статус і повноваження Кабінету Міністрів України. Склад і порядок формування Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи державної виконавчої влади. Повноваження та порядок формування місцевих державних адміністрацій. Система та повноваження місцевих органів державної виконавчої влади.

Судова влада в Україні. Конституційний суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Система та повноваження судів загальної юрисдикції в Україні. Основні принципи судочинства в Україні.

Система правоохоронних органів в Україні, їх основні завдання. Правовий статус та функції прокуратури України. Правовий статус Національної поліції. Правовий статус Служби безпеки України. Правовий статус та завдання адвокатури України.

3. Найважливіші положення окремих галузей законодавства України

Цивільне законодавство. Поняття та види цивільно-правових відносин. Поняття фізичних та юридичних осіб. Цивільна правоздатність і цивільна дієздатність. Обсяг дієздатності малолітньої та неповнолітньої особи. Визнання особи недієздатною, обмежено дієздатною.

Поняття та зміст права власності. Форми власності в Україні. Підстави виникнення та припинення права власності.

Поняття та види зобов'язань. Цивільно-правовий договір. Припинення цивільно-правових зобов'язань.

Спадкування за законом. Спадкування за заповітом.

Сімейне законодавство. Поняття та принципи сімейного права. Принципи сімейного права: принцип свободи, добровільності, принцип рівності чоловіка і жінки в сімейних правовідносинах, принцип моральності. Поняття шлюбу та сім'ї. Умови і порядок укладання шлюбу. Підстави та порядок припинення шлюбу. Визнання шлюбу недійсним. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.

Особисті та майнові права і обов'язки батьків та дітей. Порядок та підстави позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Опіка і піклування.

Трудове законодавство. Умови і порядок прийняття на роботу. Поняття, сторони та зміст трудового договору. Підстави і порядок припинення трудового договору. Колективний договір.

Поняття та види робочого часу. Режим робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Види відпусток.

Поняття заробітної плати. Форми оплати праці. Система оплати праці. Порядок виплати заробітної плати.

Поняття трудової дисципліни. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Види дисциплінарних стягнень. Порядок накладення та зняття дисциплінарних стягнень

Охорона праці. Особливості праці неповнолітніх.

Законодавство про соціальний захист. Поняття соціального страхування та соціального забезпечення. Право громадян на соціальний захист. Види пенсій в Україні. Умови призначення пенсій. Поняття та види соціальних допомог. Соціальні пільги.

Адміністративне законодавство. Правове регулювання державного управління в Україні. Адміністративний примус та переконання. Поняття адміністративного проступку. Види адміністративних стягнень.

Кримінальне законодавство. Поняття та ознаки злочину. Склад злочину. Поняття вини та її види. Стадії вчинення злочину. Дія закону про кримінальну відповідальність в часі та просторі.

Рекомендована література та законодавство:

Міжнародні документи:

1. Загальна декларація прав людини. Міжнародний документ від 10.12.1948 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Міжнародний документ від 11 листопада 1950 року. Редакція від 02.10.2013 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Конвенція про права дитини. Міжнародний документ від 20 листопада 1989 року. Редакція від 20.11.2014 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
4. Конвенція Співдружності Незалежних Держав про права та основні свободи людини. Міжнародний документ від 26.05.1995 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_070
5. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права. Міжнародний документ від 16.12.1966 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043

Нормативно-правові акти:

6. Конституція України: Основний Закон від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>
7. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. Ст. 429.
8. Кодекс законів про працю України: Закон України від 15 листопада 1996р. Редакція від 20.01.2018 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
10. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
11. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
12. Про статус народного депутата: Закон України від 17 листопада 2011 р. № 2790-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>.
13. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
14. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>.
15. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>.
16. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992р. № 2232-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

17. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 р. № 5475-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>.
18. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001р. № 2235-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
19. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19/para2#n2>.
20. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. №3356-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>.
21. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
22. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
23. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР.
24. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
25. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
26. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. №1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
27. Сімейний кодекс України: Закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
28. Цивільний кодекс України: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Додаткова література:

29. Адміністративне право України [Підручник для юрид. вузів і фак. / Ю.П.Битяк, В.В. Богуцький, В.М. Гаращук та ін.]; За ред. Ю.П. Битяка. Харків: Право, 2011. 528с.
30. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К.: «Юридична думка», 2004. 584 с.
31. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., КупінА.П. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
32. Андрусин Б. І., Беренєєв С. О., Губань Р. В. Основи правознавства : Підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. К.: ВТФ «Перун», 2017. 208 с.
33. Болотіна Н. Б. Трудове право України. К.: Вікар, 2005. 725 с.
34. Васильків І. Д., Кравчук В. М. Основи правознавства: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль: Астон, 2017. 280 с.
35. Галуцько В. В., Курило В. І., Короєд С. О. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.
36. Дмитренко Ю. П. Трудове право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2009. 624 с.

37. Долгіх Н. П. Трудове право: навч. посіб. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. 252 с.
38. Кобзева Т. А. Сімейне право України: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2015. 90 с.
39. Кодекс законів про працю України: Науково-практичний коментар. Харків: Консум, 2003. 832 с.
40. Конституційне право України. Підручник. 3-є вид., перероб і доп. / Фрицький О.Ф. К.: Юрінком Інтер, 2006.
41. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013.
42. Кримінальне право України. (Загальна частина): [підручник] / Бабенко А. М., Вапсва Ю. А., Гришук В. К. та ін. Х. : Вид-во ХНУВС, 2011. 378 с.
43. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник / За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К., 2007. 608 с.
44. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 455 с.
45. Кримінальний кодекс України: постатейні матеріали та навчально-практичні завдання / За заг. ред. докт. юрид. наук, проф.. І. Г. Богатирьова. К. : Атіка, 2011. 640 с.
46. Мазур О. С. Цивільне право України: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
47. Наровлянський О. Д. Основи правознавства: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. К. : Грамота, 2017. 192 с.
48. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. 2-е вид., перероб. і доп. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2006. Т. 2. 1088 с.
49. Пометун О. І., Ремех Т. О. Правознавство. Практичний курс: підручник для 9 кл. К.: Літера ЛТД, 2009. 192 с.
50. Ратушняк С. П. Основи загальної теорії права та держави: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2017. 272 с.
51. Сімейне право : підручник / за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2012. 320 с.
52. Сімейне право України (історія, традиції, сучасність): навч. посіб. / за ред. Б. І. Андрусишина, С. І. Шимон; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 449 с.
53. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. 3-є вид. Харків: Консум, 2011. 656 с.
54. Трудове право України: підручник / За загальною редакцією М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с.
55. Філіпенко Т. М. Основи правознавства: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Генеза, 2017. 208 с.

56. Цивільне право: підручник: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. Х. : Право, 2011. Т. 1. 656 с.

57. Цивільне право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Г. Б. Яновицької, В. О. Кучера. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 468 с.

58. Цивільне та сімейне право України : підручник / ред. Є. О. Харитонов, Н. Ю. Голубева. К. : Правова єдність, 2009. 968 с.

59. Шимон С. І. Сімейне право: навч. посібн. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 260 с.

При підготовці до вступного випробування радимо використовувати також інші підручники та посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії ТНЕУ

А.І. Крисоватий

***Критерії оцінювання
рівня знань вступників на вступному випробуванні
з «Основ правознавства»
для претендентів на здобуття освітньо-професійного ступеня
«Фаховий молодший бакалавр»***

Затверджено на засіданні ПК ТНЕУ
Протокол № 2 від 10 січня 2020 р.

Голова предметної екзаменаційної комісії

Кравчук М. Ю.

Відповідальний секретар ПК ТНЕУ

Шашкевич О. Л.

Оцінювання знань вступників здійснюється за 200-бальною системою оцінювання. Максимальна кількість балів **200** балів, у т.ч. **80** балів за відповідь на перше питання та по **60** балів – за друге та третє питання

Вступне випробування з «Основ правознавства» складається в усній формі. В екзаменаційні білети включені питання з наступних галузей: основи теорії держави і права; конституційне право, трудове право.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні запитання

Критерієм оцінки відповіді на питання використовується система оцінювання за принципом: за питання з «Теорії держави і права» за правильну відповідь – **80 балів**, за неправильну відповідь – по **0 балів**. Повні відповіді на питання з «Конституційного права» та «Трудового права» оцінюються по **60 балів**. Максимальна кількість балів **200**.

За допущення помилок при висвітленні відповідей на поставлені питання можуть зніматися бали:

ВВ	За відсутності відповіді на тестове завдання	80 балів
ЧВ	За часткову відповідь на тестове завдання	30 балів
ВЛ	При відсутності логічного зв'язку у викладенні відповіді на задане тестове завдання	30 балів
ВТ	За відсутності правильних визначень правових термінів	20 балів
НЗ	При необґрунтованості відповіді законодавством	20 балів
ВП	За відсутності посилань на норми законодавства	20 балів
НГ	Незнання галузевої належності конкретного питання	20 балів
НК	Незнання основних положень Конституції України стосовно конкретного питання	20 балів
НТ	Застосування у відповіді неправильних термінів і понять	15 балів
НВ	Невміння зробити висновки у відповіді на тестове завдання	15 балів
ГП	За наявності суттєвих граматичних помилок	10 балів
ЗВ	За наявності значної кількості закреслень, виправлень	10 балів

Вступнику виставляється загальна сума балів – різниця між максимально можливою і знятою кількістю балів.

Найбільше сумарне число балів по білету – 200.